

KVALITETSPLAN FOR GATER, Plasser og Parker for Straume Sentrum

Sartorvegen blir en beplantet aveny med tyrkerhassel fra Bysants

Grønmyrvegen blir ei byggate med rødlønn

Bildøyvegen blir parkgate og miljøgate med rognasal fra Stord

Kvalitetsplan for gater, plasser og parker på Straume

Straume utvikles fra kjøpesenter til en by med sentrumsjerne. Det skal bli attraktivt å handle, besøke og bo på Straume. Byrommene skal underbygge dette overordna målet ved å være frodige, robuste og vakre uterom. Kvaliteten på gater, parker og plasser gir identitet og karakter til den nye byen. Det offentlige byrom skal derfor være attraktivt og oppfordre til uteopphold og aktivitet. Et sammenhengende, beplantet fortausnett med benker og belysning skaper komfort, introduserer offentlighet for alle og trafiksikkerhet for de gående. Byrommene skal tilfredsstillende krav til universell utforming; det vil si at fortau, plasser og promenader skal være tilgjengelige for alle. De brede fortauene gir plass til fortauskafeer og er ideelle for butikkenes vindusutstillinger. Den nye byparken og de mange gatetrærne vil gjøre det attraktivt å vokse opp og bo midt i byen. Prosjektene får en bærekraftig dimensjon ved at regnvannet tas vare på som åpne kanaler og som vannspeil i parken. Folk i Fjell kommune skal komme til Straume når de vil vise fram stedet sitt.

Gater

Det opparbeides et gatehierarki mellom de store gatene rundt sentrumsjernen og de interne gatetene og plassene inn på området. Sartorvegen, Bildøyvegen og Grønmyrvegen er brede samlegater med brede, beplanta fortau på 5 meter eller mer. Det er egne sykkelfelt for i Sartorvegen og Bildøyvegen. Det legges opp til gateparkering eller plass til av- og påstigning i Grønmyrvegen og Sartorvegen. Lonevegen blir ei parkgate med et fortau med trerække mellom kjørebane og den nye "Sartorparken" av estetiske og sikkerhetsmessige årsaker. Felles for alle gatene er at det brukes asfalt og granittrenner i kjørebane, mens det på fortauene velges en finere støpeasfalt som gir et fint skinn i det fuktige vestlandsklimaet. Fortau med gatetrær bygges opp med et rotvennlig forsterkningslag for å gi gode vekstvilkår for trærne. Fortauskanter skal være av platekantstein av granitt 30/23 cm med 13 cm vis, mens de mot parker og rundt trær skal være 15/23 cm for å tåle kjøring og veivedlikehold. Avstanden mellom gate og fortau tas opp av et nedsenkselement av granitt med fall maks 1/12 for universell utforming. Rennene av granitt er overkjørbare og dimensjoneres i forhold til vannmengder. All kantstein og renner settes i jordfuktig mørtel (betong).

Festplassen og Straumsallmenningen

De to plassene utgjør et langstrakt byrom eller byprospekt, som bindes sammen med ramper og trapper. Det er høy kvalitet på dekke, møblering, vegetasjon og belysning. En fontene blir plassens attraksjon og varemerke.

Interne gater

De interne gatene eller smugene har gågatekarakter med et dekke av høyere kvalitet enn asfalt. En del av gågatene og trappene kan bygges opp av gjenbrukt granitt fra Sotratrappo. Både plasstøpt betongbelegg med tilslag eller natursteinsdekke vil gi et slitesterkt og vakkert dekke. All belegningsstein settes i jordfuktig mørtel (magerbetong) med støpte fuger som gir kjøresterke dekker tilgjengelig for alle.

Stier og plasser i parken

Det brukes stabilisert naturgrus som dekke på stier, terrasser og ballplasser i parken. Denne oppbyggingen skal tilsvare slottsgrus med toppdekke (0-4mm), helst i en varm farge over 30 cm avmettet puk og grus. Fast dekke som Hardanger-skifer eller lignende kan vurderes ved stor slitasje.

Vann

Regnvannet samles opp fra tak og harde flater og ledes i åpne kanaler i Nygata og til den sentrale dammen i den nye parken. På Festplassen blir fontena en brusende attraksjon. Det fisketomme tjernet blir ideell for amfibier og vil tjene i pedagogisk øyemed som uteklasserom.

Utstyr

Materialvalg og design skal speile vår tid. Det settes opp en rekke benker på fortau, på plasser og i parken, for å gjøre uterommene til utestuer. Det plasseres benker og avfallskasser for hver femtiende meter i gatene. De settes de på fine steder på plassene og i parkene.

Lys og belysning

Det plasseres koniske lysmaster av stål i trekkene. Det brukes gatelys i henhold til vegvesenets krav. Det skal brukes armatur med et samtidig uttrykk. LED-lys velges av estetiske og driftsmessige årsaker.

De brede fortauene på Straume skal ha plass til trerækker. Kanter og renner er av granitt og gangbanen er støpeasfalt. Avenue d'Italie, Paris. Foto: RS

Vanndampfontena på Børsplassen i Bordeaux er blitt byens attraksjon nr 1. Foto: Ingvild Kvalheim

Tette fuger og jevnt dekke gir tilgjengelighet og er universell utforming. Knott satt i mørtel, gågatebelegg i rue Montorgueil, Paris. Foto: RS

Stiene i parken er stabilisert, naturgrus. "Sti for øye", Stokke i Vestfold. Foto: RS

Regnvannet fra samles til en stor dam i den nye "Sartorparken" i St. James park, London, er den oppdemma bekken Tyborne. Foto: RS

Det grønne

Det plantes en palett med gatetrær som blir det viktigste vertikale elemente i byrommene. Hver gate får sitt bytre som gir identitet og karakter til den enkelte gata. Bytrærne skal tåle det minerale bymiljøet, ha gode estetiske kvaliteter som blomstring, bladform, høstfarge og god vintersilhuett. De må passe vestlandsklima, sur jord og tåle ekstremt bymiljø. Det skal plantes store bytrær med stammeomkrets 20/25 cm, som er 4-5 m høye, for å gi effekt med det samme. Det kan inngås kontraksbestilling på trærne for å få akklimatiserte trær med korrekt størrelse 2-3 år i forkant.

Bildøyvegen og Lonevegen

- Rognasal fra Stord (*Sorbus hybrida* 'Stord') plantes i den sørvendte situasjonen på gatene rundt den nye "Sotraparken", som på grunn av sin moderate vekst, vakre blomstring og fruktsetting vil tilføre gate- park- og bomiljøet en rekke positive egenskaper. Treet er relativt langsomtvoksende, med eggformet til rund kroneform, 8 - 10 m høyt med levealder på ca. 120 år. De ovale bladene er ved grunnen delt i to eller tre par av avlange, mørkegrønne finner med gråfiltet underside. Kremhvite blomster er samlet i 10 cm brede halvskjermmer i mai som etterfølges av store, skinnende røde frukter i august - september. Fruktsettingen er rik og sikker de fleste år. Rognasal har svært verdifulle egenskaper ved at den tåler både vind, frost, snøbelastning og bymiljø. De er meget vindsterke og utvikler symmetrisk kroner også i værharde strøk. Dette vestlandstreet er valgt ut fra noen fine trær som står på kirkegården på Stord. Det er høstet gode erfaringer med å bruke rognasal i forbindelse med gate- og veianlegg. Treet utvikler seg godt i sol - halvskygge, men får best fruktsetting i full sol. Ensartet utvikling gjør rognasal spesielt velegnet til alléer.

"Nygata" er kanalgate

I Nygatas kanal plantes det sverdliiljer og vannelskende piletrær,

Grønmyrsvegen og Sartorvegen

Her plantes det store trær på grunn av himmelretning, bygningenes funksjon og gatesnittets store bredde. Det skal plantes vintereik eller tyrkehassel, som er staselige allétrær, eller sukkerlønn og purpurask for fine høstfarger. Det velges mellom disse fire artene:

- Vintereik fra Agder** (*Quercus petraea* 'Agder'). Vintereik er utbredt fra atlantehavskysten til europeiske Russland og fra Middelhavet til det sørlige Norge. Treet er nasjonaltre i Wales. Vintereik vokser i kyststrøk fra Drøbak og Vestfold til Nordfjord og blir et staselig og vakkert tre, som får lang, smekker stamme, lange bladstilker og korte nøttestilker. Treet blir 15-20 m høyt, og 500 til 800 år gamle. Den har en loddrett pelerot med kraftige siderøtter og trives på lett jord med forholdsvis lav PH-verdi, noe som passer bra på Vestlandet. Bladene er 7-14 cm lange og 4-8 cm brede. Oversiden er blank mørkegrønn og læraktig, undersiden er mattere og lysere. De kan henge på til neste vår. Nøttene er ovale med en lengde på 2-3 cm og en bredde på 1-2 cm. De er først grønne, men modnes til brune etter ca. 6 måneder. Vintereik tåler både sol og skygge, men liker høy luftfuktighet og tåler mange ulike jordarter. Det er et sterkt bytre med få skadedyr.

- Tyrkehassel fra Bysants** (*Corylus colurna*) stammer fra sørøstlige deler av Europa og Lilleasia. Det har en rekke fremragende egenskaper; som lange hannraklene om våren, det friskt grønne bladverket, spiselige nøtter med frynsete hams, karakteristisk bark og vakker treform. Tyrkehassel danner gjennomgående stamme. Krona blir bredt kjegleformet når trærne står fritt. Stammebarken hos unge trær er karakteristisk gråhvit, som siden blir gråbrun og sprekker opp i et vakkert mønster. Bladene er bredt eggformet til omvendt eggformet, men er noe større og grovere tannet enn hos vanlig hassel. Tyrkehassel er et meget sterkt bytre, som tåler både leirholdig jord og tørre voksesteder, og er fri for skadegjørere. Som bytre blir det antakelig 10- 15 meter høyt. Det er Drøbaks bytre.

- Rødlønn fra Canada** (*Acer rubrum*) er et mellomstort til stort tre med oval til rund krone, rett stamme, tykke greiner. 15- 20 m høy, 10-14 m bred. Løvfellende, håndlappa blader som på høsten bliver gul-oransje til hissig rødoransje. Vanlig bytre i kanadiske byer. Sukkerlønn og rødlønn farger åsene oransje og korallrød på høsten i det østlige Nord-Amerika.

- Purpurask fra Australia** (*Fraxinus angustifolia* ssp. *oxycarpa* 'Raywood') er mellomstort til et stort tre, 15 m høy og 10 m bred, med jevn, sterk vekst. Det får med eggformet, litt uregelmessig, åpen krone, rett stamme, tynne greiner. De unge greinene har glatt, brun, grå med mørkebrune knopper med fine hår. Det er et løvfellende tre med sammensatte blader, 12-25 cm lange og 9-13 småblader med glinsende, mørkegrønne overside. Bordeaux-rød høstfarge på tørre og godt drenerte steder. Usedvanlig vakker om høsten.

Parken

Det skal plantes inn ulike hjemlige og eksotiske trær med høy estetisk og kulturell verdi i parken. De skal etiketteres til ei plantesamling av pedagogisk interesse og som utendørs klasserom. Alle de norske edelløvtrærne og den atlantiske kristtornen kan vokse i det milde klimaet. Ambratre (*Liquidambar*), ekte platan (*Platanus*), ekte valnøtt (*Juglans*), ekte kastanje (*Castanea*), tulipantrær (*Liriodendron*) og mange vintergrønne surjordsplanter tåler og trives det milde kystklimaet på Sartor. De plantes i grupper og lunder for å skape opplevelsesverdier og attraksjon hele året. Pil passer også godt rundt det nye tjernet som oppstår i parken. Parken vil bli en stor attraksjon for den nye byen og et populært møte- og oppholdssted for de som bor, arbeider og besøker Straume.

Asal har en rekke gode egenskaper. Blomstring av svenskeasal på Torshov og fruktsetting på rognasal fra Stord på Bjølsen studentby, begge i Oslo. Foto: RS

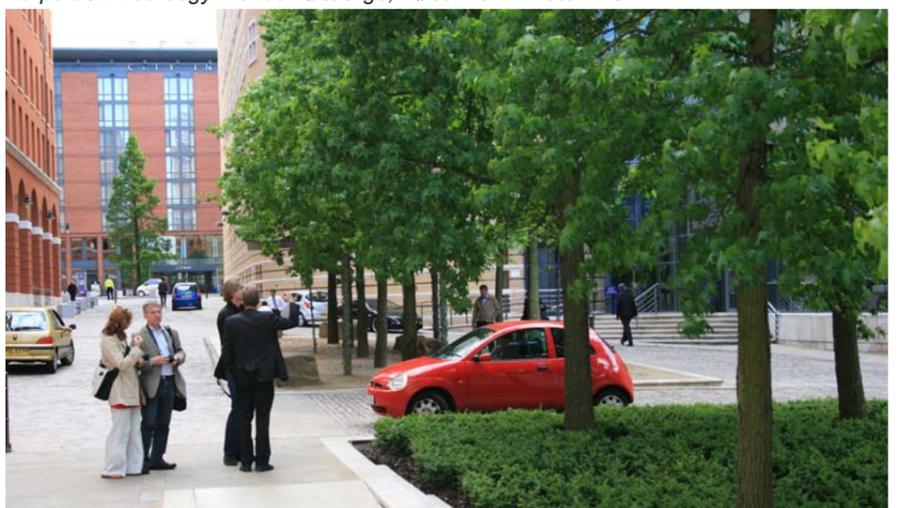
Borgestadalléen mellom Porsgrunn og Skien ble plantet av 1922 statsminister Gunnar Knudsen og består av eik, bøk og hestekastanje. Foto: RS

Tyrkehassel som bytre på Victoria square, Birmingham. Foto: RS

Purpurask med begynnende høstfarge, København. Foto: RS

Ambratrær, Birmingham. Foto: RS